

Abans del Silenci o la recuperació de la memòria col·lectiva

Espai Obert

Joan Garriga i Andreu

Historiador

L'explicació d'alguns fets històrics mitjançant el teatre ha estat una pràctica utilitzada diverses vegades, i sovint amb força èxit. La recreació de la memòria col·lectiva i la invitació a la reflexió de la pròpia història a través de l'espectacle, no és una cosa nova al nostre país. Tanmateix, l'experiència de fer-ho mitjançant una òpera coral, que integra teatre, música i cant, s'ha de considerar com una de les activitats pioneres i interessants que s'han fet darrerament.

A partir de les activitats d'una de les entitats més emblemàtiques de Granollers, la Unió Liberal —per la manera com va néixer, per la seva incidència a la ciutat i per l'activitat que desenvolupà, es convertí en una entitat avançada en molts aspectes—, es pot seguir la trajectòria de com vivia la població des de les darreries del segle XIX fins a l'acabament de la Guerra Civil. De fet, *Abans del Silenci* (Crònica de La Unió Li-

beral. 1887-1936) ha servit de fil conductor per explicar part de la història de Granollers i també part de la història del país.

Feia temps que la Polifònica de Granollers buscava una nova fórmula musical que, combinada amb la representació teatral, permetés posar en escena una mostra de com els més de cinquanta membres de la Coral podien compaginar els dos aspectes. Des de l'any 1977, quan va ser creada, i d'ençà de 1984, quan Agustí Vidal en fou nomenat director, la Coral s'ha anat perfilant com un grup molt destacat dintre de les activitats culturals de la ciutat i ha volgut aprofitar la celebració dels vint anys de la seva fundació per anar un xic més enllà. Aquesta és la base inicial que, a partir de l'experiència prèvia de la posada en escena de *Festino nella sera del Giovendi Grasso avanti cena*, d'Adriano Banchieri, i de l'èxit assolit, ha fet que la idea anés madurant.

Acte primer. Inauguració de l'edifici de la Unió Liberal.

(Fotografia: Jordi Ribó)

La proposta de teixir una obra a partir de la història contemporània, la música i el teatre i, en concret, de recuperar l'evolució de la Unió Liberal, sortosament, va perfilar-se ben ràpidament, ja que la voluntat de concretar-la i de posar-la en pràctica ajuntà esforços. D'aquesta manera, si la proposta de recuperar el record i la trajectòria d'una entitat granollerina podia ser força normal feta per un historiador, el fet que fos acollida immediatament pels membres de la Coral es va convertir, d'entrada, en un acte més aviat insòlit i amb el risc que de l'adaptació artística —escènica i coral— en resultés una peça híbrida i no gaire intel·ligible per a l'espectador. No va ser així —la crítica n'és un bon testimoni—, mercès a l'esforç de molta gent. Tanmateix, hi ajudaren una munió d'aspectes que cal tenir en compte.

En efecte, l'esplèndid treball que sobre aquesta entitat havien fet l'any 1981 Josep M. Farnés i Lluís

Tintó, *Crònica de la Unió Liberal*, podia servir d'eina d'estudi per començar a valorar les possibilitats que donava el discurs històric, la documentació, els noms propis, les contradiccions internes de la mateixa societat, els moments més àlgids i els més problemàtics, i la seva fi a causa de la confiscació per part de la FET i de les JONS. Calia, tanmateix, fer uns textos, una música, una escenificació, i buscar que el fil cronològic i el rigor històric no quedés supeditat a l'escenografia. No era fàcil, però era factible, i sobretot encoratjador pel fet de tirar endavant la proposta de fer un homenatge a una de les entitats més emblemàtiques de Granollers, no tan sols per la seva importància sinó també per la manera com va ser dissolta.

Posats d'acord els qui havien de fer el canemàs del treball, explicada la idea als membres de la Coral, fetes una sèrie de diligències del tot necessàries en aquests casos —ajuts econòmics, per

exemple— i amb la possible col·laboració de diverses institucions, que més tard es confirmà, semblava que la proposta de mica en mica era més reeixida.

Molts mesos d'assaig precediren l'estrena de l'òpera, que comptà amb la música del compositor Salvador Brotons interpretada per una orquestra de cambra, la direcció d'Agustí Vidal, director de la Coral Polifònica de Granollers —dirigits tots per Salvador Brotons—, textos de Jaume Sesé, direcció escènica de Frederic Roda i l'assessorament històric de Joan Garriga.

El resultat permetia i permet seguir la crònica del període, els diàlegs ens acosten als personatges de l'època i la música i el cant embolcallen la trajectòria escènica dividida en dos actes i nou escenes. L'acte primer, dividit en cinc escenes, gira a l'entorn dels títols «Manifestació per la llibertat» (1887); «Inauguració de la Unió Liberal» (1891); «Festa de

Carnaval» (1896); «El caciquisme» (1904) i «Míting d'en Layret» (13 de juliol de 1912). El segon acte queda englobat sota els títols «La coral es desintegra» (febrer de 1918); «Reformes a la Unió» (1922); «El Safareig» (1934) i «Sortida cap al front» (1936). A banda de l'orientació dels títols, que serveixen per situar l'espectador, el tema que es tracta en cada escena s'utilitza, efectivament, per narrar algun aspecte cabdal de la història de la vida granollerina. Les escenes no són, per tant, seleccionades de forma aleatòria, sinó que estan fonamentades en aspectes conjunturals però prou importants per desgranar la vida política i social del moment.

L'òpera s'estrenà el mes de novembre de l'any passat. De llavors ençà, l'excel·lent acollida del públic i de la premsa ha permès que, a banda de la gran quantitat d'actuacions fetes, s'hagi endegat l'enregistrament d'un CD amb el treball musical de l'òpera Coral, per subscripció popular.

A part del context pròpiament musical i teatral, així com del treball de compaginació històrica, diversos són els aspectes que cal considerar, finalment, a l'entorn d'*Abans del Silenci*.

D'una banda, la voluntat col·lectiva d'un bon gruix de granollerins de recuperar la història més immediata cenyida a l'evolució d'una entitat civil desapareguda en acabar la Guerra Civil. De l'altra, la sensibilitat demostrada pel tema tractat, certament difícil des del punt de vista històric, musical i teatral. I més encara, ja que l'esforç per explicar als mit-

Acte primer. A la taverna de la Unió. (Fotografia: Jordi Ribó)

Final del primer acte. «Ja s'albira la victòria». (Fotografia: Jordi Ribó)

jans de comunicació la temàtica general de l'obra, l'intent de no permetre que s'amagués ni que s'amagui la història en les seves parts positives o negatives i l'interès demostrat pels mateixos protagonistes quan van saber de quina mena d'obra es tractava i què era el que es pretenia dir a l'espectador —Salvador Brotons en fou un cas ben exemplar per l'interès demostrat per conèixer millor l'època històrica que es desenvolupava a Catalunya en aquells moments—, acabaven de definir una línia de treball i de sentit professional fàcilment contagiabile.

Val a dir, de bell nou, que l'experiència cal situar-la no tan sols en la recuperació històrica d'una part de la vida associativa, cultural i política granollerina, sinó que també de la història del país, i que, per tant, ha estat una altra forma de fer història en diversos vessants, entre els quals, el de la participació col·lectiva i el contacte directe amb el públic, que permeteren i permeten una millor aproximació als esdeveniments passats, tanmateix, ben presents encara en la quotidianitat del teixit social actual.

FITXA TÈCNICA

Abans del Silenci
Crònica de la Unió Liberal
(1887-1936)

Òpera per a cor, solistes i orquestra
Coral Polifònica de Granollers
Direcció: Agustí Vidal
Música: Salvador Brotons
Text: Jaume Sesé
Direcció escènica: Frederic Roda
Assessorament històric: Joan Garriga

Acte segon. La coral de la Unió canta «Tot és relatiu...». (Fotografia: Jordi Ribó)

Salutacions finals. Frederic Roda, Salvador Brotons i Agustí Vidal saluden enmig de la coral. (Fotografia: Jordi Ribó)

